

ANDERS CHYDENIUS: *The National Gain*. Ernest Benn, London 1931. 92 S.

En radikal Aand er vakt til Live fra delvis Glemsel ved Udgivelsen af denne Bog.

Det er fuldt berettiget af Professor Schauman at offentliggøre endog paa et Verdenssprog de Tanker, som Anders Chydenius i 1765 gjorde sig til Talsmand for, thi „*The National Gain*“ er paa mange Punkter en Forløber for „*The Wealth of Nations*“.

Bogen er delt i to Afsnit, en Indledning af Professor Schauman og derpaa selve „*The National Gain*“ af Anders Chydenius. Indledningen giver Baggrund for Forstaaelsen af den Opsigt, „*Den Nationale Vinsten*“ maa have vakt. Skulde man komme med en Indvending mod denne Indledning, kan det anføres, at den er for lang, for kritikløs overfor Chydenius og mangler lidt af den Artisme, som præger Chydenius Arbejde selv i Oversættelse.

Da Bogen blev udgivet, var Stormløbet mod Merkantilismens Grundsætninger almindeligt Europa over, ogsaa adskillige svenske Økonomer deltog heri, men kun ved Angreb paa faa og spredte Punkter. Chydenius derimod undergraver hele Systemet.

Han opstiller den Hovedgrundsætning, „at hverken Individet eller Nationen kan faa deres Behov tilfredsstillet, med mindre de hjælper hverandre“. Hvis man hæmmer denne gensidige Hjælp, er det mod „*Naturens Orden*“. — Man ser Naturretten, som den filosofiske Basis for hans Ideer.

Denne gensidige Hjælp giver det største Udbytte, naar enhver spontant prøver at finde den Plads, paa hvilken han bedst kan forøge „*the national gain*“. Derfor bliver den virkelige Regulator af det økonomiske Liv ikke Love, Monopoler, Privilegier o. lgn., men en gensidig d. v. s. fri Konkurrence, saavel Individerne som Staterne imellem. Allerede disse korte Træk viser ham som den ivrige Forkæmper og Forudaner af økonomisk Liberalisme. Hans Stilling ikke alene til Merkantilismen, men ogsaa til dennes Afløser, Fysiokratismen, er givet.

Saavel Merkantilisternes Overvurdering af Industriens og Haandværkets Betydning som Fysiokraternes Skillelinie mellem de saakaldte „produktive“ og „sterile“ Erhverv giver Chydenius Anledning til at raillerer over saadanne økonomiske Forfattere, der begunstiger et enkelt Erhverv fremfor andre. Han bemærker nemlig paa Side 61, at „*M. (d. v. v. Mirabeaux) says that agriculture is the best; E. S. (Eric Salander, en svensk National-økonom, der var Tilhænger af Merkantilismen) that this honour belongs to handicrafts? O. R. proves that it is commerce*“ o. s. v.

ANDERS CHYDENIUS: *The National Gain*. Ernest Benn, London 1931. 92 S.

En radikal Aand er vakt til Live fra delvis Glemsel ved Udgivelsen af denne Bog.

Det er fuldt berettiget af Professor Schauman at offentliggøre endog paa et Verdenssprog de Tanker, som Anders Chydenius i 1765 gjorde sig til Talsmand for, thi „*The National Gain*“ er paa mange Punkter en Forløber for „*The Wealth of Nations*“.

Bogen er delt i to Afsnit, en Indledning af Professor Schauman og derpaa selve „*The National Gain*“ af Anders Chydenius. Indledningen giver Baggrund for Forstaaelsen af den Opsigt, „*Den Nationale Vinsten*“ maa have vakt. Skulde man komme med en Indvending mod denne Indledning, kan det anføres, at den er for lang, for kritikløs overfor Chydenius og mangler lidt af den Artisme, som præger Chydenius Arbejde selv i Oversættelse.

Da Bogen blev udgivet, var Stormløbet mod Merkantilismens Grundsætninger almindeligt Europa over, ogsaa adskillige svenske Økonomer deltog heri, men kun ved Angreb paa faa og spredte Punkter. Chydenius derimod undergraver hele Systemet.

Han opstiller den Hovedgrundsætning, „at hverken Individet eller Nationen kan faa deres Behov tilfredsstillet, med mindre de hjælper hverandre“. Hvis man hæmmer denne gensidige Hjælp, er det mod „*Naturens Orden*“. — Man ser Naturretten, som den filosofiske Basis for hans Ideer.

Denne gensidige Hjælp giver det største Udbytte, naar enhver spontant prøver at finde den Plads, paa hvilken han bedst kan forøge „*the national gain*“. Derfor bliver den virkelige Regulator af det økonomiske Liv ikke Love, Monopoler, Privilegier o. lgn., men en gensidig d. v. s. fri Konkurrence, saavel Individerne som Staterne imellem. Allerede disse korte Træk viser ham som den ivrige Forkæmper og Forudaner af økonomisk Liberalisme. Hans Stilling ikke alene til Merkantilismen, men ogsaa til dennes Afløser, Fysiokratismen, er givet.

Saavel Merkantilisternes Overvurdering af Industriens og Haandværkets Betydning som Fysiokraternes Skillelinie mellem de saakaldte „produktive“ og „sterile“ Erhverv giver Chydenius Anledning til at raillerer over saadanne økonomiske Forfattere, der begunstiger et enkelt Erhverv fremfor andre. Han bemærker nemlig paa Side 61, at „*M. (d. v. v. Mirabeaux) says that agriculture is the best; E. S. (Eric Salander, en svensk National-økonom, der var Tilhænger af Merkantilismen) that this honour belongs to handicrafts? O. R. proves that it is commerce*“ o. s. v.

Paa mange andre Punkter hæver Chydenius sig derimod ikke udover sin Tids Anskuelser. Som et typisk Eksempel kan anføres hans Definition af selve Begrebet „the national gain“. Han forstaar herved Overskudsindførselen, en Oplættelse der i høj Grad er præget af nymerkantilistiske Anskuelser.

Til Slut skal endnu anføres et Træk ved Chydenius — maaske det aller værdifuldeste — hans sociale Medfølelse. Den gennemsynder hans Bog.

Saa ved Siden af, at Bogen er en næsten klassisk klar og enkel Fremstilling af den økonomiske Liberalisme staar den som en Bauta over en Mand, for hvem en Bedring af de „Undertrykte og Forurettedes“ Kaar var Endemaalet for al Stræben.

K. Bjerke.

ARTHUR SALZ: *Macht und Wirtschaftsgesetz*. Leipzig, Berlin 1931 (246 S.).

Denne Studie over Forholdet mellem Magt og Økonomi, hvis Emne hører til Økonomiens vigtigste Problemer, falder til Trods herfor delvis udenfor den nationaløkonomiske Videnskabs Grænser.

Man maa derfor ikke vente her at finde en Uddybning af de herhenhørende Spørgsmaal indenfor Økonomien. De økonomiske Betragtninger i den foreliggende Studie tjener kun som et Middel til at naa til et „overøkonomisk Erkendelsesformaal“. Økonomien er en Tjenerinde i Salz's samfundsfilosofiske og sociologiske Betragtninger over „den skæbnesvangre Dialektik i vort nuværende Samfund, der som i to Brændpunkter forenes i Modsætningen Magt og Økonomi“.

Disse Betragtninger, der — som allerede ovenstaaende Citat vil vise — er præget af ægte tysk Pathos og ikke just udmærker sig ved Klarhed og Korthed, frembyder dog paa mange Steder ikke uinteressant Læsning for den, der beskæftiger sig med politiske Ideer eller Samfundshistorie.

Bogens stærkt filosofiske Karakter fremgaar klart af det uhyre vide Indhold, Forfatteren lægger i Begrebet Magt. Han ligestiller dette paa samme Maade som Max Weber med almindelige abstrakte Begreber som „Frihed“, „Sandhed“ etc., der i hvert enkelt Tilfælde kræver en nærmere Determination og overhovedet først faar Indhold ved at stilles overfor deres Modsætning. I Ordet Magt ligger der derfor en polær Modsætning. „Magt er da den Organisations- og Ordensprincippet modvirkende Kraft, som spontant paatvinger sin Vilje og former Livet efter eget Føje. Magt er Udtrykket for, at det uforudsete,